

Notulen - 8^e Bijeenkomst Gebiedsproces Schoonebeek

Datum: 8-01-2023; 19:30 – 21:30

Locatie: 't Aole Gemientehoes - Schoonebeek

AANWEZIGEN:	AFWEZIG MET/ZONDER KENNISGEVING:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bert Bouwmeester - voorzitter ▪ Gonnies Heidemans – Dorpsbelangen Schoonebeek ▪ Marcel Heidemans – Dorpsbelangen Schoonebeek ▪ Henk Vredeveld – Dorpsbelangen Schoonebeek ▪ Jos van Hees – Dorpsbelangen Schoonebeek ▪ Peter Wolken – Industriekring Schoonebeek ▪ Gerrit Wittenberg – inwoner (aanwoner S313) ▪ Berthilde Bouman – inwoner Schoonebeek, Steunfractie D66 Drenthe ▪ Wim Akkerman – LTO afd. Schoonebeek ▪ Irene Driehuis – inwoner Weijerswold ▪ Fred van Lunen – inwoner Weijerswold ▪ Jan Nicolaï – Natuurvereniging Stroomdal ▪ Louise Sudmeijer – inwoner Schoonebeek ▪ Annemarie Kruit – inwoner Schoonebeek ▪ Gerrit Fransen – inwoner ▪ Freek Ensink – inwoner Schoonebeek ▪ John Egas – inwoner Schoonebeek ▪ Iwan de Lugt - Provincie Drenthe ▪ Hendrik Jan Laarman - Gemeente Emmen ▪ Erik van Loon – Gemeente Emmen ▪ Tom Grobbe – Waterschap Vechtstromen ▪ Hendrikus Krabman – Gemeente Coevorden ▪ Nicole Hardon – ministerie EZK ▪ Gerco Hoedeman – ministerie EZK ▪ Jacob Spiegelhaar – NAM ▪ Erwin Bruinewoud - NAM ▪ Hans Ardesch – NAM ▪ Geske Barendregt – NAM (notulen) ▪ Gert Colenbrander 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Christian Gozevoort – Industriekring Schoonebeek ▪ Herman van Rijn – inwoner Vlieghuis Coevorden ▪ Gerrit Pomp – inwoner Schoonebeek ▪ Arend Breimer – inwoner Schoonebeek ▪ Johan Scheltens – inwoner Schoonebeek ▪ Rudy Schuring – Gemeente Emmen ▪ Marineke Leijenhorst – inwoner Schoonebeek ▪ Jan Horring – inwoner Padhuis ▪ Gerda Kos – Gemeente Coevorden

Agenda

Voorafgaand aan de vergadering is een concept-agenda rondgestuurd (bijlage 1).

Opening

Voorzitter Bert Bouwmeester is vanavond voor het eerst aanwezig en heet de aanwezigen welkom. Vanavond is de heer Colenbrander als gast uitgenodigd om een presentatie te houden over zijn visie op de alternatieven voor waterinjectie. Hierop is pers afgekomen. Bert Bouwmeester heeft voor de start van de vergadering met de pers gesproken hen aangegeven dat zij niet is uitgenodigd voor deze avond(en). Dit past niet bij de vertrouwelijke setting van deze bijeenkomsten in deze fase van het (gebieds)proces en kan precedenten wekken voor het vervolg. De bespreking van het AfsprakenkaderAfsprakenkader staat ook op de agenda en is niet iets waar aanwezigheid van de media wenselijk is. Hij heeft afgesproken om op een later moment als voorzitter met de pers te willen praten, dit is immers zijn eerste avond, en toegezegd de groep te vragen of er mensen zijn die na afloop van deze bijeenkomst met de pers willen praten.

De reacties uit de groep wisselen. Een aantal is van mening dat de voorzitter het verzoek van de pers eerst met hen had kunnen bespreken voordat hen de toegang werd geweigerd. Dorpsbelangen doet haar best zoveel mogelijk inwoners bij het proces te betrekken en media-aandacht kan daarbij helpen. Anderen geven aan de aanwezigheid van pers niet prettig te vinden, helemaal niet wanneer dit gepaard gaat met beeldmateriaal (film of foto's) en dit graag vooraf hadden geweten.

Notulen en Q&A

De notulen van 7 december zijn vooraf in concept toegestuurd en worden besproken. Het verslag wordt vastgesteld. Naar aanleiding van het verslag het volgende:

- Mevrouw Brinkman heeft haar deelname opgezegd en was 7 december niet aanwezig.
- De voorzitter zou in gesprek gaan met mevrouw Kruit en Brinkman, deze actie staat nog open.
- Limburgse methode: hier staat een toezegging van NAM. Een eerste aanzet om deze toezegging concreet te maken is gedaan in het concept het AAFsprakenkader.
- Deltares adviseert om satellietwaarnemingen mee te nemen t.b.v. monitoring, mevrouw Kruit zal deze suggestie per mail insturen.
- Vragen en antwoorden worden in het verslag ook aangemerkt met Q&A. Dat is verwarrend, graag een andere methode hanteren.

Q&A: d.d. 21-12-22 (aparte bijlage)

- Het bestand is niet altijd goed te openen en heeft een lastig formaat om te printen. Dit graag aanpassen.
- Toevoegingen markeren met een kleur, dat vergroot de leesbaarheid.
- Het wordt een lang document. Er wordt toegewerkt naar een beter onderscheid tussen vragen en opmerkingen.

Toelichting de heer Colenbrander

De heer Colenbrander is gepensioneerd Shell-medewerker en doet op persoonlijke titel onderzoek naar waterinjectie. Op verzoek van Stichting Stop Afvalwater Twente (SSAT) heeft hij destijds het Herafwegingsrapport 2016 doorgenomen. Hij heeft geen zaken gevonden die technisch gezien niet juist waren in dit onderzoek. Wel zag hij kansen voor een alternatieve manier van het verwerken van het productiewater, namelijk een circulair proces. Dit voorstel is besproken met NAM en EZK in inmiddels maakt zijn circulaire waterverwerkingsmethode onderdeel uit van de alternatieven die onderzocht worden door NAM. Wat hem betreft is het door NAM ontwikkeld tot een volwaardig alternatief voor het door de NAM gekozen verwerkingsproces, waarvan hij argumenteert dat het niet circulair mag worden genoemd. In zijn presentatie licht hij dit toe (slides zijn bijgevoegd).

Colenbrander start met het uitleggen van het oliewinproces. Voor de oliewinning is stoom nodig. Dit wordt in het huidige proces gemaakt van gezuiverd afvalwater uit de RWZI Emmen dat gezuiverd wordt in de Ultrapuur Waterfabriek. Vervolgens wordt de stoom in de bodem geïnjecteerd. Het oliemengsel dat naar boven wordt gehaald wordt in de oliebehandelingsinstallatie gescheiden in olie en productiewater.

Dhr Colenbrander licht toe dat in het projectplan van de NAM, zoals dit aan de Ontzorgtafel is gepresenteerd blijft dit de manier waarop het water voor de stoomgeneratie wordt aangeleverd. In dit plan wordt al het productiewater opgeslagen in het op 3000 m diepte gelegen gasveld Schoonebeek.

In het circulaire alternatief van NAM wordt, volgens Colenbrander, het productiewater gedeeltelijk gezuiverd tot schoon water dat geloosd wordt op het oppervlaktewater of direct gebruikt wordt voor stoomgeneratie. De resterende zoute stroom wordt geïnjecteerd in het Schoonebeek Olieveld. Dit is het door de NAM verder uitgewerkte concept van een circulair verwerkingsproces, zoals door Colenbrander voorgesteld. In het Herafwegingsrapport 2022 heeft adviesbureau RoyalHaskoning DVH de verschillende alternatieven beoordeeld op een aantal criteria. Dit onderzoek is voorgelegd aan specialisten zoals TNO, Deltares, SodM en lokale bestuurders. NAM moet een nieuwe versie opleveren voor 1 maart 2023. Colenbrander heeft een reactie ingestuurd. Een aantal alternatieven voor de injectie van het productiewater in lege gasvelden scoren hetzelfde als het circulaire alternatief en zijn derhalve niet onderscheidend, behalve op kosten. Hij is van mening dat zijn circulaire alternatief beter zou moeten scoren en dat injectie van het productiewater in een gasveld niet circulair genoemd kan worden. Staatssecretaris Vijlbrief heeft via een kamerbrief aangegeven dat NAM in 2024 omgeschakeld moet zijn naar een schoner circulair proces.

Vragen en reacties:

V: Wanneer kun je iets circulair noemen en wanneer niet? Is dat bij 10% hergebruik of pas bij 100%?

R: Een circulair proces heeft een gesloten kringloop. Er wordt geen materiaal van buitenaf toegevoerd en er is geen afvalstroom. Een proces is niet circulair als dat niet het geval is.

V: Hoe circulair is het alternatieve voorstel van Colenbrander: waar blijven de gebruikte chemicaliën?

R: De circulariteit betreft het watergebruik. Er worden chemicaliën toegevoegd om de verwerkingsinstallaties te beschermen. Die worden niet hergebruikt, die gaan het olieveld in.

V: Door te injecteren in het olieveld, ontstaat daar geen verdunning van de olie? En vergt dat proces dan niet steeds meer energie?

R: In het circulaire proces wordt zout water uit de productiewaterstroom gehaald en teruggevoerd naar het olieveld, waar het vandaan komt, waardoor er geen verdunning van de olie plaatsvindt.

V: Het gepresenteerde alternatief van Colenbrander geeft aan geen water aan het oppervlaktewater te onttrekken, maar dat doet het alternatief van NAM ook niet: zij gebruiken water dat afkomstig is van de RWZI en dat dus hergebruikt wordt.

R: Het water van NAM dat afkomstig is van de RWZI had anders kunnen worden toegevoegd aan het oppervlaktewater. NAM onttrekt dus niet rechtstreeks water aan het oppervlaktewater, indirect, omdat het gezuiverd rioolwater uit de RWZI gebruikt.

V: Colenbrander benoemt dat het NAM-alternatief (met injectie in het diepe gasveld) risico's heeft voor de lange termijn t.a.v. zoutoplossing in de diepe ondergrond en daardoor mogelijk bodeminstabiliteit, en dat dit in het door hem gepresenteerde alternatief niet aan de orde is, omdat het in het olieveld wordt geïnjecteerd. Door de klankbordgroep zijn eerder zorgen geuit voor verzakkingen en schades, met name aan monumentale gebouwen. Experts gaven tot nu toe aan dat het risico van zoutoplossingen en bijkomende bodeminstabiliteit gebruikelijk is bij een industriële activiteit en dat eventuele schade aan gebouwen met name voor zal komen door autonome processen (bodeminklinking e.d.). Deelt u onze zorgen?

R: Colenbrander herkent de zorg. Het is een risico, maar een beheersbaar risico. SodM heeft aangegeven dat dit risico in Drenthe wellicht groter is dan Twente en dat hier meer onderbouwing / onderzoek naar nodig is.

V: Wordt het voorgestelde alternatief al ergens toegepast en zo ja, zijn daar calamiteiten geweest?

R: Dit wordt in feite toegepast in Emlichheim. Hier is wel eens lekkage opgetreden.

V: Zijn de risico's op lekkages groter in een circulair proces, bijvoorbeeld vanwege hogere concentraties stoffen?

R: In het circulaire alternatief worden gebruikte mijnbouwhulpstoffen in het olieveld geïnjecteerd, waardoor een zekere mate van opeenhoping van deze stoffen plaatsvindt. In het Herafwegingsrapport 2022 wordt dit niet benoemd en scoren injectie van het productiewater in een gasveld en het circulaire alternatief even hoog op milieueffecten.

V: Wat is hier nu circulair aan, hier gaat immers ook een deel weer de bodem in.

R: Het hergebruiken van de waterstroom is circulair. En de overige stoffen gaan het olieveld in, waar ze ook vandaan komen (deze stoffen komen mee omhoog bij de oliewinning).

V: Is het niet veiliger om de reststroom zo diep mogelijk in de ondergrond te stoppen: dus liever in het gasveld op 3.000 meter diepte dan in het olieveld op 800 m. diepte? De stoffen kunnen dan wel uit het olieveld komen, maar zijn de effecten van het weer terug stoppen wel bekend? Hoeveel aardlagen liggen er nog tussen het olieveld en het aardoppervlak, en wat is het effect van het brijn hierop?

R: Je haalt eerst iets weg, en brengt het daarna weer terug. Hoe kan dat schadelijk zijn? In het Schoonebeek olieveld zijn ongeveer zeventig injectie- en productieputten operationeel. De verbuizing van deze putten lopen door de boven het oliereservoir gelegen aardlagen heen. De NAM heeft zich verplicht om lekkage uit deze putten te voorkomen. Dus moet de verbuizing vloeiend dicht zijn zodat er geen contact kan plaatsvinden tussen brijn en deze aardlagen.

V: Voor een circulair alternatief is een waterbehandelingsinstallatie nodig. In een eerdere sessie is wel eens naar voren gekomen dat zo'n fabriek een ruimte inneemt van meerdere voetbalvelden?

R: Over de omvang van zo'n fabriek wordt in het Herafwegingsrapport geen uitspraken gedaan.

V: Staatssecretaris Vijlbrief heeft aangegeven aan de bewoners dat wanneer zij het niet zien zitten, het niet door gaat. Wellicht kunnen wij zeggen dat we alleen akkoord gaan mits het circulaire alternatief wordt gekozen?

R: Dat is aan de Staatssecretaris, waarbij wel vermeld kan worden dat hij zijn afweging maakt op grond van meerdere punten. Natuurlijk kunnen de bewoners te kennen geven dat ze alleen met het circulaire alternatief akkoord gaan.

V: Is het circulaire alternatief ook het beste voor het milieu, of wellicht niet?

R: Het is in principe een gesloten proces zonder afvalstromen. De milieuaspecten zijn meegenomen in het onderzoek van RoyalHaskoning DHV.

Meneer Colenbrander wordt door zowel de voorzitter als de aanwezigen hartelijk bedankt voor zijn toelichting.

Concept Afsprakenkader

De vorige bijeenkomst zijn de eerste hoofdstukken van het concept Afsprakenkader doorgenomen. De opmerkingen zijn verwerkt. Er zijn twee versies toegestuurd: een versie waar de opmerkingen gemarkeerd zijn en een versie waarin ze zijn doorgevoerd. Niet iedereen kan de gemarkeerde versie zien, dit heeft te maken met bestandsformaten en apparaten (op de iPad werkt het alleen met een pdf). Volgende keer is er aandacht voor de juiste bestandsformat.

De wijzigingen worden doorgenomen op juistheid. Alles is correct verwerkt. Een zin moet nog worden verwijderd als gevolg van eerdere wijzigingen: ‘Onderzoek heeft laten zien dat de huidige wijze van verwerking, waterinjectie, de voorkeur heeft boven andere alternatieven (blz 2, regel 11-12).

Onder meer de paragrafen 4.4 en 4.5 moeten nog worden ingevuld. Dit zou kunnen gaan over het beperken van emissies, geluid of licht. Aandachtspunt hierbij is dat veel zaken al geregeld zijn in de huidige vergunningen, de oliewinning loopt immers al geruime tijd. Andere suggestie is om resthoeken te benutten voor bloemrijke mengsels en om bomen en hagen terug te brengen in het landschap. Met het opruimen van het olieveld is destijds veel groen verloren gegaan, het is een kans om dit nu terug te brengen, met positief effect op de biodiversiteit en de beleving voor inwoners. Wellicht kunnen deze ideeën in een groepje worden uitgewerkt tot voorstellen. Ook wordt een suggestie gedaan dat er een verband kan worden gelegd m.b.t. de monitoring die door het waterschap gedaan wordt t.a.v. het oppervlaktewater.

De volgende keer staat geheel in het teken van het doornemen van het Afsprakenkader. Als er vooruitlopend hierop nog meer suggesties zijn voor aanvullingen: graag mailen naar yasmin.broere@rvo.nl.

Publieksinformatiemarkt 8 februari

Het is de bedoeling een brede publieksbijeenkomst te organiseren om ook de andere inwoners te informeren. Deze staat gepland voor 8 februari. Besproken wordt of dit een goed moment is: niet alle onderzoeken zijn dan afgerond, de adviezen van bijvoorbeeld SodM zullen dan nog niet binnen zijn en er wordt nog gewerkt aan het Afsprakenkader.

Geconcludeerd wordt dat 8 februari door kan gaan. Het is goed om van ons te laten horen. Eind januari worden de volksvertegenwoordigers geïnformeerd, dan is het goed om daarna ook het bredere publiek te informeren.

Volgende overleggen verplaatsen

De volgende bijeenkomst staat gepland voor woensdag 25 januari. Dan is ook de avond voor volksvertegenwoordigers. In overleg wordt de bijeenkomst met deze klankbordgroep daarom verplaatst naar donderdag 26 januari.

Andere bijeenkomst staat gepland voor woensdag 15 februari. Dan heeft dorpsbelangen een bijeenkomst. In overleg wordt de bijeenkomst met deze klankbordgroep daarom verplaatst naar donderdag 16 februari; deze zal wegens zaalbezetting in het dorpsshuis plaatsvinden in het NAM kantoor De Boô..

Wvttk

Geen punten.

Afsluiting

De volgende bijeenkomst zal plaatsvinden op **donderdag 26 januari van 19:30 – 21:30 uur (let op: geen woensdag 25 januari)**. Locatie: 't Aole Gemientehuis - Schoonebeek

De volgende data zijn gereserveerd:

- Wo 8 februari: **publieksavond** in 't Aole Gemientehuus
- Do 16 februari, locatie De Boô

De volgende data zijn gepland voor de gemeenteraden:

- Gemeente Coevorden: commissievergadering 7 maart
- Gemeente Emmen: commissievergadering 13 maart